

UZASADNIENIE

Pozwem z 25 marca 2013 r. wniesionym do Sądu Okręgowego w T., powódka (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. zażądała zasądzenia na jej rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwoty 569.124,19 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22.11.2012r. do dnia zapłaty, wraz z kosztami postępowania.

Wskazała, że dochodzona należność główna stanowi część określonego w fakturze VAT nr (...) wynagrodzenia za roboty budowlane, wykonane przez powódkę jako podwykonawcę, która to część nie została uiszczona powódce przez generalnego wykonawcę, zaś pozwany odpowiada za zapłatę owej części wynagrodzenia jako inwestor, podmiot który zaakceptował powódkę jako podwykonawcę, wreszcie podmiot ponoszący solidarną odpowiedzialność wobec powódki na podstawie art. 647¹ k.c. (k. 7).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 09 kwietnia 2013 r. (k. 507), Sąd Okręgowy w T. zasądził od pozwanego na rzecz powódki dochodzone roszczenie, zgodnie z żądaniem pozwu.

Przedmiotowy nakaz zapłaty zaskarżony został sprzeciwem pozwanego, który podniósł zarzut niewłaściwości miejscowej Sądu i wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych. Pozwany kwestionował istnienie po stronie powoda wymagalnej wierzytelności objętej pozwem. Między innymi podniósł, iż roboty objęte fakturą VAT nie były samodzielnie wykonane przez powoda lecz zostały podzleczone do wykonania innym firmom. Generalny wykonawca kwestionował istnienie wymagalnej wierzytelności powoda z faktury (...)r. Ponadto odstąpił od umowy z winy powoda i naliczył kary umowne w łącznej wysokości 15 milionów złotych, a jako przyczynę odstąpienia podał liczne naruszenia umowy; wystąpienie opóźnień, robót, realizacja robót w sposób wadliwy, niezgodny z warunkami kontraktu, zatrudnienie przez powoda innych podwykonawców bez zgody Generalnego wykonawcy, brak płatności na rzecz dalszych podwykonawców, usługodawców i dostawców.

Postanowieniem z 06 maja 2013 r. (k. 642), Sąd Okręgowy w T. uznał się za niewłaściwy i przekazał sprawę do Sądu Okręgowego w Warszawie.

Sąd ustalił, co następuje.

W dniu 17 czerwca 2010 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad zawarł z konsorcjum firm: (...), (...) S.A., (...) S.A. oraz (...) S.A. umowę o budowę autostrady (...) C.-O. od km 15+900 do km 163+300, O. II O.-B. od km 163+300 do km 186+366. Umowa ta wraz Ogólnymi Warunkami Kontraktu, Szczególnymi Warunkami Kontraktu, tłumaczenie (...) (...), specyfikacjami technicznymi wykonania i odbioru robót, dokumentacji projektowej oraz ofertą wykonawcy i jego wnioskiem stanowiła umowę o roboty budowlane (umowa (...) k. 774., szczególne warunki kontraktu k. 777-803v, warunki ogólne k.804-849).

Kwota kontraktu została ustalona na 934.061.145,30 zł brutto, zaś maksymalne wynagrodzenie wykonawcy w wysokości 115% kwoty brutto tej kwoty czyli 1.074.170.317,09 zł. termin wykonania robót wynosił 20 miesięcy od daty rozpoczęcia robót.

Zgodnie z subklauzulą 4.4 szczególnych warunków kontraktu strony umówiły się, że przed skierowaniem podwykonawcy do wykonania robót wykonawca na 28 dni wcześniej zawiadomi zamawiającego o niniejszym za pośrednictwem Inżyniera składając projekt umowy z podwykonawcą. Zamawiający po otrzymaniu opinii Inżyniera podejmie decyzję w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie tej umowy. Jeżeli Zamawiający w terminie 14 dni od przedłożenia mu projektu umowy z Podwykonawcą nie zgłosi na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń, uważać się będzie, że wyraził zgodę na zawarcie umowy. Strony ustaliły, że wykonawca zapłaci wynagrodzenie podwykonawcy, zaś dopiero w jego braku i po zgłoszeniu żądania przez podwykonawcę do zamawiającego ten zapłaci żądaną kwotę wynagrodzenia

udokumentowaną fakturą zaakceptowaną przez Wykonawcę i dokumentami potwierdzającymi wykonanie i odbiór fakturowanych robót w trybie art. 647¹§ 5 k.c. Zawarto również zapis, iż w przypadku nie zapłacenia przez Wykonawcę wynagrodzenia podwykonawcy za wykonane przez podwykonawcę roboty, zamawiający zapłaci podwykonawcy żadaną kwotę wynagrodzenia, jednakże nie wyższą, niż kwota wynikająca z obmiaru robót wykonanych przez podwykonawcę, zatwierdzonego przez Inżyniera, przy cenach jednostkowych zawartych w kosztorysie ofertowym wykonawcy stanowiącym część oferty. W przypadku powierzenia przez wykonawcę realizacji robót podwykonawcy, wykonawca jest zobowiązany do dokonania we własnym zakresie zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcy z zachowaniem terminów płatności określonych w umowie z podwykonawcą. Zatwierdzony przez (...) podwykonawca, który nie otrzymał należnego mu wynagrodzenia od wykonawcy, może żądać bezpośrednio od (...) na podstawie art. 647¹§5 k.c. zapłaty po udokumentowaniu zasadności takiego żądania fakturą zaakceptowaną przez wykonawcę i dokumentami potwierdzającymi wykonanie i odbiór fakturowanych robót (szczególne warunki kontraktu k.783-784).

Z kolei wykonawca (ww. konsorcjum) zawarł w dniu 01 lipca 2011 roku z (...) Sp. z o. o. umowę nr (...), na mocy której (...) Sp. z o. o. zobowiązała się wykonać roboty budowlane polegające na wykonaniu obiektów kubaturowych (...), Stacji Poboru Opłat C. i O. wg. Warunków Kontraktu. (umowa podwykonawcza k. 20-32). Prace te powódka nie wykonała osobiście lecz podzlecała ich wykonanie innym podmiotom.

W dniu 25 lipca 2012 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. wystawiła na rzecz (...) Ltd w D. fakturę VAT nr (...) na kwotę 599.078,09 zł (k. 122).

Prace objęte fakturą (...) zostały wykonane i odebrane. Większość należności wynikająca z faktury nr (...) nie została wykonana samodzielnie przez powódkę, lecz zostały one wykonane przez podwykonawców powódki. W ramach faktury (...) zostały zrealizowane roboty na kwotę 599.078,09 zł brutto, z czego podwykonawcy (...) zrealizowali roboty na kwotę 471.199,47 zł brutto (bezsporne). Zakres prac objętych fakturą (...) zostały wykonane m. in. przez (...), (...) sp. z o. o. oraz (...). W trakcie niniejszego procesu zostało ujawnione, że podwykonawców (...) było więcej. Pozwany musiał weryfikować roszczenia tych podwykonawców powódki i dokonywać dla nich płatności, ponieważ powódka nie czyniła tego w ramach stosunków kontraktowych łączących ją z tymi podmiotami. Było coraz więcej wniosków o płatność, co raz więcej postępowań sądowych przeciwko powodowi oraz zajęć komorniczych. Ostatecznie należności te zostały uregulowane przez pozwanego do granicy jego odpowiedzialności solidarnej. Sąd z urzędu posiada wiedzę, iż pozwany dokonywał płatności podwykonawcom powódki – do granicy stawek z kosztorysu ofertowego głównego wykonawcy (sprawy toczące się w tutejszym wydziale pod sygn. akt XXV C 113/13, XXV C 265/13).

Generalny wykonawca kwestionował wymagalność wierzytelności powoda z faktury (...).

W związku z niewykonaniem przez konsorcjum firm (...) Ltd w D., (...) S.A. w P., (...) S.A. w P., (...) S.A. w (...) Ltd w D. obowiązku zapłaty wynagrodzenia m. in. objętego przedmiotową fakturą - w dniu 10 września 2012 r. Spółka (...) złożyła tym spółkom oświadczenie o odstąpieniu z tym dniem od umowy podwykonawczej nr (...) wobec niezapłacenia faktur, w tym przedmiotowej faktury nr (...) (k. 126-127). Generalny wykonawca również w dniu 10.09.2012r, odstąpił od umowy podwykonawczej

W dniu 12 września 2012 r. powódka wystąpiła do pozwanego z żądaniem zapłaty kwoty 569.124,19 zł pozostałej z faktury nr (...) (k. 129-130).

Firmy (...) Ltd w D., (...) S.A. w P., (...) S.A. w P., (...) S.A. w (...) Ltd w D. wystąpiły do Spółki (...) z propozycją rozwiązania umowy za porozumieniem stron; jednocześnie zawarły zawiadomienie i oświadczenie o odstąpieniu od umowy podwykonawczej (k. 530-534)

W dniu 07 lutego 2013 r. między Spółką (...) a (...) Ltd w D. i (...) Ltd w D. zawarte zostało porozumienie, w którym powódka cofnęła oświadczenie o odstąpieniu z dniem 10 września 2012 r. od umowy podwykonawczej nr (...) (k. 150-151). W § 4 tego porozumienia, strony zgodnie postanowiły rozwiązać umowę podwykonawczą w drodze porozumienia stron, ze skutkiem od 10 września 2012 r. (k. 151).

Generalny wykonawca kwestionował wierzitelność powoda wskazując, że powód nienależycie realizował umowę podwykonawczą i w związku z tym nie nabył na jej podstawie prawa do zapłaty należności. Generalny wykonawca podkreślał, że (...) nienależycie realizowała umowę podwykonawczą i notorycznie nie regulowała swoich zobowiązań wobec podwykonawców, narażając zarówno głównego wykonawcę jak i Skarb Państwa na ryzyko podwójnej zapłaty. W piśmie z dnia 25 marca 2013 roku generalny wykonawca poinformował pozwanego, że należności objęte fakturami (...) są nienależne dla powódki.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie kopii powołanych dokumentów, nie kwestionowanych przez strony. Pozostałe dokumenty nie miały istotnego znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę (art. 647¹ § 5 k.c.).

Z istoty solidarnego charakteru odpowiedzialności (art. 366 § 1 k.c.) wynika, że podwykonawca może żądać całości należnego mu świadczenia od inwestora (z tym, wynikającym z brzmienia art. 647¹ § 5 k.c. zastrzeżeniem, że inwestor nie jest zobowiązany do zapłaty odsetek za opóźnienie, powstałe po stronie wykonawcy – wyrok SN z 05 września 2012 r. IV CSK 91/12 - LEX nr 1275009).

Działania i zaniechania jednego z dłużników solidarnych nie mogą szkodzić współdłużnikom (art. 371 k.c.). Ponadto, dłużnik solidarny może się bronić zarzutami, które przysługują mu osobiście względem wierzyciela, jak również tymi, które ze względu na sposób powstania lub treść zobowiązania są wspólne wszystkim dłużnikom (art. 375 § 1 k.c.).

W układzie procesowym, wytworzonym na skutek wytoczenia przez podwykonawcę powództwa o zapłatę wynagrodzenia wyłącznie przeciw inwestorowi, nie ma zatem istotnego znaczenia roztrząsana przez strony kwestia, czy istnienie dochodzonej należności jest sporne w relacji między podwykonawcą a wykonawcą. Nawet bowiem, gdyby wykonawca uznał dług wobec podwykonawcy, to uznanie takie nie wiąże inwestora, odpowiadającego wobec podwykonawcy na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. Inwestor nadal może skutecznie podnosić wszelkie zarzuty przeciw żądaniu zapłaty, w tym i zarzut niewykonania lub nienależytego wykonania robót przez podwykonawcę, czy też zarzut spełnienia świadczenia przez któregokolwiek z dłużników solidarnych.

Wystawienie faktury na podstawie umowy podwykonawczej nie przesądza w żaden sposób o zakresie odpowiedzialności solidarnej inwestora. Wystawienie faktury przez podwykonawcę i wezwanie inwestora do zapłaty na podstawie art. 647 (1) § 5 kc jest dopiero początkiem weryfikacji roszczenia podwykonawcy przez inwestora. Z subklazuli (...) warunków szczególnych wynika, że wykonawca składając wniosek o zatwierdzenie podwykonawcy nie mógł załączyć kosztorysu robót innego niż kosztorys zgodny ze stawkami cenowymi kosztorysu głównego wykonawcy. Zamawiający zagwarantował sobie w ten sposób, że wykonawca nie zatrudni podwykonawców, któremu zamawiający będzie musiał zapłacić za roboty więcej niż zapłaciłby samemu głównemu wykonawcy. Jest to określenie granicy odpowiedzialności zamawiającego. Jeśli podwykonawca i wykonawca umówili się między sobą na wyższe stawki za te same roboty to pozostaje to poza odpowiedzialnością solidarną zamawiającego. Podnoszona zatem przez stronę powodową kwestia dlaczego wykonawca przedłożył zamawiającemu taki a nie inny kosztorys, kto podpisał się pod nim i czy jest to inny kosztorys niż znany powodowi – nie ma żadnego znaczenia dla odpowiedzialności głównego wykonawcy wobec powoda. Według głównego wykonawcy powód może dochodzić zapłaty według takich stawek na jakie się oni umówili, ale wobec zamawiającego powód może dochodzić zapłaty tylko według stawek, na jakie zamawiający się zgodził.

Zgodnie z dyspozycją art. 6 k.c. powód zobowiązany był do wykazania istnienia wierzitelności wynikającej z przedmiotowej faktury, zarówno co do zakresu wykonanych robót jak i ich wartości. Niesporny między stronami był

fakt, iż większą część robót wykonali podwykonawcy powoda, którym pozwany inwestor już zapłacił. Zatem powód powinien wszelkimi dowodami wykazać jakie prace objęte przedmiotową fakturą wykonał sam i nie uzyskał za nie zapłaty. W ocenie Sądu powód nie sprostał temu obowiązkowi.

Należy mieć na uwadze, iż wierzytelność podwykonawcy musi istnieć wobec Generalnego wykonawcy. Jeżeli Generalny wykonawca kwestionuje istnienie takiej wierzytelności wynikającej z umowy podwykonawczej to zamawiający nie może dokonać za nią zapłaty. Odpowiedzialność inwestora wynikająca z art. 647¹ § 5 k.c. obejmuje tylko takie należności podwykonawcy, które nie są podważane w stosunku między podwykonawcą a Generalnym wykonawcą. Zamawiający odpowiada solidarnie wobec tego podmiotu, który faktycznie zrealizował zatwierdzony zakres robót budowlanych. Nie można uznać, iż inwestor jest odpowiedzialny na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. za zapłatę za wykonanie tych samych robót wobec dwóch różnych podwykonawców, jeżeli jeden z nich faktycznie roboty wykonał.

Generalny wykonawca zaprzeczył istnieniu wierzytelności powoda również po podpisaniu porozumienia z powodem z dnia 17 lutego 2013., co wynika z pisma z dnia 25 marca 2013 r. Pozwany uznaje powyższe porozumienie za nieważne i nieskuteczne.

Dochodzone roszczenie nie przysługuje powódce tym bardziej, że objęte nim roszczenia osób trzecich zostały już zaspokojone przez pozwanego. Pozwany zapłacił podwykonawcom powoda kwotę 619 362,19 zł, która przewyższa wszystkie roszczenia (...) na tym kontrakcie, a co za tym idzie także kwotę dochodzoną pozwem. W toku postępowania zamawiający dokonywał płatności na rzecz podwykonawców powoda, co powodowało iż kwota zapłaconych faktur ulegała zmianie, co zostało wykazane załączonymi do akt potwierdzeniami dokonywanych przelewów bankowych.

Ponadto inwestor w dniu 6.10.2014r. potrącił wszystkie wierzytelności (...) z tytułu realizacji robót na przedmiotowym kontrakcie z własną wierzytelnością z tytułu spłaty podwykonawców powoda. Dotyczy to także wierzytelności powoda z faktury (...). W tym zakresie pozwany zgłosił zarzut potrącenia. Ostateczna zatem kwota spłaty podwykonawców powoda wyniosła 5 897.047,83 zł. brutto. Zapłaty dokonywał nie tylko inwestor ale także Generalny wykonawca bezpośrednio (...) i jej podwykonawcom. Łącznie powód i jego podwykonawcy otrzymali kwotę 11 685 665,12 zł., co w ocenie Sądu zostało wykazane przez pozwanego załączonymi do akt dokumentami.

Powódka, jako strona przegrywająca, obowiązana jest zwrócić pozwanemu, na jego żądanie, poniesione przez niego koszty procesu.

Koszty te ograniczają się do wynagrodzenia jednego radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, wyliczanego według przepisów o wynagrodzeniu adwokata (art. 98 § 3 w zw. z art. 99 k.p.c.) i wynoszącego 7 200 zł (§ 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu - Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

Wskazane koszty zastępstwa procesowego przysługują Skarbowi Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (art. 11 ust. 3 ustawy z 08 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa - Dz. U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.).

Powódka zwolniona została od nieuiszczonej opłaty od pozwu. Ze względu na wynik procesu (a zwłaszcza nie zasądzenie jakiegokolwiek kwoty na rzecz powódki), brak podstaw do obciążania tymi kosztami którejkolwiek ze stron (art. 113 ust. 1 i 2 a contrario u.k.s.c.), stąd też ostatecznie obciążają one Skarb Państwa.

Wobec powyższego, Sąd orzekł jak w sentencji.